

УДК 378.4.014.25

А. С. Чирва,
кандидат педагогічних наук, доцент
(Сумський національний аграрний університет)

ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ КИТАЮ

Анотація

У статті проаналізовано стратегічні підходи до інтернаціоналізації в китайських університетах; виділено основні форми на національному та інституційному рівнях, охарактеризовано їх сутність. Встановлено, що на міжнародному рівні основними формами інтернаціоналізації вищої освіти Китаю є академічні обміни та науково-дослідне співробітництво.

Ключові слова: інтернаціоналізація вищої освіти, навчальні плани, університети, міжнародні студенти.

Summary

In the article there have been analyzed the strategic approaches to internationalization at China universities. There have been defined the main forms on national and institutional levels; there have been characterized their essence.

Key words: curriculum internationalization, higher education, universities, curriculum, international students.

Постановка проблеми. Останніми роками, завдяки тиску глобалізації, інтернаціоналізація освіти стала основним стратегічним напрямком розвитку багатьох країн світу. Китайські університети викликають науковий інтерес, оскільки мають унікальну історію розвитку, а країна посідає перше місце за кількістю населення. Як відомо, інтернаціоналізація вищої освіти Китаю розпочалася ще з часів конфуціянства, коли паломники з усього світу прагнули пізнання його вчення, однак широкої популярності інтернаціоналізація набула протягом кількох останніх десятиліть, особливо з моменту, коли китайські можновладці вирішили модернізувати вищу освіту Китаю за допомогою вестернізації, тобто перейняття досвіду, знань, технологій західних країн. Експансія вищої освіти в Китаї за останні 4 десятиліття перевищила будь-яку в світі. Неймовірна швидкість і обсяг цієї надзвичайної експансії висвітлила різноманітні виміри інтернаціоналізації вищої освіти Китаю. Вона створила сучасний контекст, у межах якого можна спостерігати основні риси китайської стратегії інтернаціоналізації вищої освіти, які переважно базуються на співробітництві. Культурні особливості розвитку інтернаціоналізації вищої освіти стають об'єктом наукового пошуку дослідників різних країн та потребують глибокого вивчення для повного розуміння її впливу на економічний розвиток країни, з метою перейняття позитивного досвіду.

Аналіз актуальних досліджень. Проблема інтернаціоналізації вищої освіти Китаю викликає неабиякий інтерес у сучасних дослідників. Зокрема, китайські науковці вивчали різні аспекти інтернаціоналізації вищої освіти. Питання основних характеристик інтернаціоналізації та її стратегій представлено в роботах Xi Y., Guo J., Li H., Jianxin Zh. та ін.. Особливості викладання та вивчення англійської мови в процесі інтернаціоналізації університетського навчання розкрито в працях Jiang Y., Linhan Ch., Danyan H. та ін. Фази розвитку інтернаціоналізації освіти Китаю виділено в дослідженнях Linhan Chen та Danyan Huang. Роль уряду у процесі інтернаціоналізації вищої

освіти Китаю висвітлено та оцінено в працях Fuhui Li та Huasong Liu. Підходи до інтернаціоналізації та реорганізації змісту університетської освіти в цілому, курсу навчання або окремих дисциплін представлено в роботах Wang D.. Іноземні інститути вищої освіти як основна сторона співробітництва розглядаються такими китайськими вченими як Xue Lan, Su Jun, He Jinqiu та ін. Працям згаданих науковців бракує цілісного аналізу, пов'язаного з вирішенням наукового завдання практичної імплементації інтернаціоналізації вищої освіти в університетах, розв'язання якого дозволить сприяти розвитку інтернаціоналізації у вітчизняних університетах.

Мета дослідження – визначити основні форми інтернаціоналізації освіти в університетах Китаю.

Виклад основного матеріалу. Експансія вищої освіти в Китаї та її вестернізація найбільше позначились на вивченні англійської мови на всіх рівнях китайської освіти. У Китаї більше 7.000.000 студентів вивчають англійську мову, хоча цей процес важкий, повільний і займає багато часу і коштів. Як наслідок, Китай став домівкою номер один у світі для багатьох англомовних людей. Загальне зростання світової торгівлі та економічної експансії за останні 2 десятиліття також позначилися на стратегії інтернаціоналізації освіти Китаю. Китайські науковці та студенти майже не мають проблем у спілкуванні з інтернаціональними науковцями, що зумовило зростання наукових публікацій у 64 рази за останні 30 років. У 2010 році Китай мав 121.500 наукових публікацій з цитованим індексом.

Хоча, як стверджують науковці Гон Конгу Donald B. Holsinger та W. James Jacob, повноцінно залучені до інтернаціоналізації лише провідні університети та деякі регіональні спеціалізовані заклади, так звані університети “світового класу” 211 і 985, виділені міністерством освіти, які отримують значне додаткове фінансування для інтернаціонального розвитку [4].

Основними формами ІВО в університетах Китаю є: направлення своїх студентів на навчання за кордон та набір іноземних студентів для здобування освіти в Китаї; направлення своїх викладачів для стажування за кордоном та запрошення лекторів і науковців з провідних західних університетів; організація і відвідування міжнародних конференцій; інтернаціональне науково-дослідницьке співробітництво; транснаціональна освіта; міжнародне науково-технологічне співробітництво.

Згідно з даними міністерства освіти Китаю з 1978 по 2013 рік 3.058.600 китайських студентів навчалися за кордоном, що виводить Китай на 1-ше місце у цій формі інтернаціоналізації. Лише у 2013 році 413,900 студентів навчалися за кордоном [1]. Проте одним із найважливіших напрямків змін розвитку інтернаціоналізації останніми роками є перехід від відправлення китайських студентів здобувати закордонну освіту до активного набору іноземних студентів на навчання в Китаї та паралельне відкриття по всьому світу інституцій Конфуція.

З 1979 Китай направляє з кожним роком все більше викладачів у різні країни викладати китайську мову, прикладні науки та інженерію, зростає кількість викладачів, професорів та експертів з китайських вищих навчальних закладів, яких запрошують в закордонні університети читати лекції. Між 1980 та 1985 рр., 650 викладачів були направлені викладати за кордон. Кількість професорів та експертів, що читають лекції за кордоном, зросла з 71 до понад

1800 за відповідний період. У той же час китайські університети почали запрошувати іноземних професорів та експертів читати лекції і викладати в Китаї. Згідно зі статистикою лише в 1995 році було найнято 14.798 іноземних науковців та лекторів з більше 50 країн, серед яких США, Канада, Британія, Японія і Німеччина. Як зазначають китайські фахівці, кількість іноземних професорів та експертів, які приїздять до Китаю, постійно зростає і продовжуватиме зростати, оскільки інтернаціональні комунікації та обміни стають все частішими.

Одним із видів академічного обміну є проведення і відвідування міжнародних академічних конференцій. У період 2001 – 2005 рр. кількість представників китайських ВНЗ на міжнародних конференціях сягнула 135.330 осіб, а наукових публікацій – 93.940. У середньому зростання цих показників кожні наступні 5 років відбувалося на рівні 37%. Міжнаціональні академічні обміни набули форми інтер-університетських комунікацій між Китаєм та іншими країнами. Китайські університети налагодили різного роду комунікації з більш ніж 250 іноземними контрагентами [1].

З моменту здійснення політики відкритості інтернаціональне науково-дослідницьке співробітництво відіграло значну роль у розвитку наукових досліджень у Китаї. Xi Youmin, Guo Ju'e & Li Huaizu (2010) поділяють міжнародне співробітництво у сфері наукових досліджень на 3 категорії (моделі): індивідуальне співробітництво, яке означає співробітництво між окремими дослідниками з різних країн; проектне співробітництво, яке означає співпрацю між двома сторонами, об'єднаними навколо одного спільного проекту; організаційне (заклад-заклад) партнерство, яке полягає в тому, що університети із власними характеристиками та стратегіями розвитку створюють можливості пошуку міжнародного співробітництва [9].

Погодимось з думкою китайських науковців, які аналізували тенденцію міжнаціонального науково-дослідницького співробітництва, вивчаючи опубліковані праці та результати досліджень, відповідно якої, міжнародне співробітництво – це рушійна сила прогресу наукових досліджень.

Зазначимо, що однією з основних форм інтернаціоналізації вищої освіти Китаю є транснаціональна освіта, яка стала новою формою міжнародного співробітництва та обмінів у вищій освіті. Так, наприклад, усередині 80-х років ХХ ст. Китайські університети Ренмін і Фудан заснували Китайсько-Американські навчальні класи з економіки та юрисдикції; університет фінансів та економіки Тіанжин (Китай) та Міський університет Оклахоми (США) спільно вели клас МВА; університети Нанжінг (Китай) та Джонс Хопкінс (США) спільно заснували Китайсько-Американський Центр Культурних наук. Пізніше, на початку 1990-х все більше таких освітніх закладів з'явилися на території Китаю. З метою посилення контролю над такою практикою китайський уряд видав постанову (Interim Provisions for Chinese-Foreign Cooperation in Running Schools), у якій транснаціональній освіті надано великої важливості як основній формі інтернаціоналізації китайської освіти. За сприяння та підтримки центральних урядів транснаціональні школи швидко розвивалися і їх кількість зростала. Відповідно до статистики до кінця 1995 року кількість китайсько-американських освітніх закладів сягнула 300, включаючи 60 у Шанхаї і по 40 у ситі Бейжінг, провінціях Жіангсу та Гуангдонг. Іноземні партнери – переважно з більше ніж 20 розвинених країн чи регіонів Америки, Австралії, Японії чи Канади.

На сьогодні Китай налагодив наукове та технологічне співробітництво та обміни між китайськими університетами та закладами, підприємствами та урядами інших країн, транснаціональними компаніями та дослідницькими інституціями, а також міжнародними організаціями.

Відповідно до дослідження, здійсненого китайськими вченими Xue Lan, Su Jun & He Jinqiu. (2007), іноземні інститути вищої освіти є основою співробітництва з китайськими університетами в Бейжингу, Шанхаї чи західній частині країни. Серед них такі заклади зі світовим визнанням, як Гарвардський університет, Стенфордський, Кембридж, Кіото, Московський державний університет та ін. Таке співробітництво набуває різних форм. Так, однією з форм є програми наукового та технологічного співробітництва, яке здійснюється через організацію лабораторій та дослідницьких центрів. Наприклад, університетом Фудан засновано кілька дослідницьких центрів у конкретних галузях таких, як Дослідницький центр біологічного розвитку (сумісно з університетом Яле (Yale)). Іншою формою є створення альянсів і мереж співробітництва. Прикладом є так званий план "10+10", розташований у США. Він передбачає співробітництво 10 китайських та 10 каліфорнійських університетів та більше 40 дослідницьких інституцій, спільно заснованих Китаєм і Канадою. Співробітництво китайських закладів вищої освіти з інтернаціональними підприємствами є іншою формою інтернаціоналізації Китайської вищої освіти і науки. Так, у 2007 році, загалом 115 транснаціональних компаній з 14 країн співпрацювали з 52 китайськими університетами на умовах створення 277 спільних інституцій [10; 9].

Міжурядові організації відіграють також важливу роль у забезпеченні участі китайських університетів у міжнародній науці, міжнародному технологічному співробітництві та обмінах. Це актуалізується двостороннім та багатостороннім міжнародним співробітництвом у науці та технологіях, організованим через дипломатичну діяльність урядів, яка відображається у формі угод та меморандумів.

Відкритим залишається питання ефективності ІВО Китаю. Перші вимірювання рівня інтернаціоналізації вищої освіти Китаю здійснюються за рейтингами трьох інституцій: (1) дослідницький інститут вищої освіти при південно-західному університеті Жіатонг (Jiaotong); (2) асоціація Ai Ruishen Alumni у Китаї та (3) дослідницький інститут вищої освіти при університеті Жейянг (Zhejiang). Рейтинги цих інституцій відрізняються через різні критерії та індикатори. Тому вимірювання та оцінювання ІВО Китаю потребує подальшого вивчення та вдосконалення на національному рівні.

Висновки і перспективи подальших наукових розвідок. Таким чином, у китайському розумінні інтернаціоналізація вищої освіти – це вища освіта, що базується на західному досвіді, але ІВО Китаю не вистачає комбінації міжнародного та місцевого. Оскільки вища освіта постійно розвивається, існує потреба розвитку нового мислення щодо розробки інтернаціоналізації вищої освіти, щоб відповідати новим викликам та вимогам глобального середовища, які постійно змінюються. Крім того, залишається нагальною потреба моніторингу успішності та створення системи вимірювання ефективності інтернаціоналізації вищої освіти. Саме в цьому напрямку вважаємо доцільним подальше вивчення проблеми.

ЛІТЕРАТУРА

1. Chinese Ministry of Education [Electronic resource] / http://www.moe.gov.cn/srcsite/A03/moe_634/201505/t20150521_189479.html
2. Futao Huang. The Internationalization of China's Higher Education : Foci on its transnational higher education [Electronic resource] /Huang Futao // – Available at:http://ci.nii.ac.jp/els/110009822885.pdf?id=ART0010329875&type=pdf&lang=en&host=cinii&order_no=&ppv_type=0&lang_sw=&no=1476780134&cp=
3. Fuhui Li. The Internationalization Of Higher Education In China: The Role Of Government [Electronic resource] / Li Fuhui // . – Journal of International Education Research – First Quarter 2016 Volume 12, Number 1 (pp. 47-52). – Available at: <http://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1088610.pdf>
4. Holsinger, Donald B. and W. James Jacob. Inequality in Education: Comparative and International Perspectives / Donald B. Holsinger and Jacob W. James // International Review of Education. – Vol. 56, No. 4 (2010), pp. 486-488
5. Jianxin Zhang. The Internationalization of Chinese Higher Education. [Electronic resource] / Zhang Jianxin // Copyright 2015. Council for Higher Education Accreditation/CHEA International Quality Group. – Available at: <http://www.cheainternational.org/pdf/internationalization>
6. Linhan Chen & Danyan Huang. Internationalization of Chinese Higher Education. [Electronic resource] / Chen Linhan & Huang Danyan // Higher Education Studies. – Vol. 3, No. 1; 2013. – Available at: www.ccsenet.org/hes
7. MOE (Ministry of Education). (2015). List of Chinese Higher Education Institutions. [Electronic resource] / Retrieved from http://www.moe.gov.cn/srcsite/A03/moe_634/201505/t20150521_189479.html
8. Shao Wei. National Priorities in the Internationalization of Higher Education – Recent Development and Future Trends in China [Electronic resource] / Wei Shao // – Available at: http://www.unica-network.eu/sites/default/files/Presentation%20for%20Dr%20Shao%20Wei_0.pdf
9. Xi, Y., Guo, J., & Li, H. Study on the Characteristics and strategies of the Internationalization of Chinese Universities Beijing / Y. Xi, J. Guo, & H. Li. // – People's Publishing House of China. – 2010, pp.115-117.
10. Xue, L., Su, J., & He, J. The strategy of Chinese Universities in International Science and Technology Cooperation and Exchanges / L. Xue, J. Su & J. He // Beijing: People's Publishing House of China. – 2007, pp. 167-179

Стаття надійшла до редакції 17.02.2017